

УДК 658.14.011.1

Нагайчук В.В.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів і кредиту
Вінницького навчально-наукового інституту економіки
Тернопільського національного економічного університету*

Сусіденко О.В.

*кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри міжнародної економіки
та економіки підприємства
Вінницького торговельно-економічного інституту
Київського національного торговельно-економічного університету*

ПОЛІТИКА ФОРМУВАННЯ ЦІЛЕЙ І ЗАВДАНЬ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА

POLITICS OF FORMING OF AIMS AND TASKS OF FINANCIAL STRATEGY OF ENTERPRISE

АНОТАЦІЯ

У статті досліджено політику формування цілей і завдань фінансової стратегії підприємства. Визначено основні етапи процесу розробки фінансової стратегії підприємства. Класифіковано стратегічні цілі підприємства за основними ознаками.

Ключові слова: фінансова діяльність, управління, політика, цілі, завдання, фінансова стратегія, підприємство.

АННОТАЦИЯ

В статье исследована политика формирования целей и заданий финансовой стратегии предприятия. Определены основные этапы процесса разработки финансовой стратегии предприятия. Классифицированы стратегические цели предприятия по основным признакам.

Ключевые слова: финансовая деятельность, управление, политика, цели, задания, финансовая стратегия, предприятие.

ANNOTATION

In the article the politics of forming of aims and tasks of financial strategy of enterprise is investigated. The basic stages of the process of development of financial strategy of enterprise are certain. The strategic aims of enterprise on basic signs are conducted.

Keywords: financial activity, management, politics, aims, tasks, financial strategy, enterprise.

Постановка проблеми. Висока динаміка основних макроекономічних показників, пов'язаних із фінансовою діяльністю підприємства, темпи технологічного прогресу, мінливість державної економічної політики й форм регулювання фінансової діяльності не дають змогу ефективно керувати фінансами підприємства на основі лише раніше накопиченого досвіду та традиційних методів фінансового менеджменту.

У процесі адаптації до сучасних умов вітчизняні підприємства потребують удосконалення методичного забезпечення формування фінансової стратегії, що є ефективним інструментом перспективного управління фінансовою діяльністю підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання управління фінансовою стратегією досліджували такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як І. Бланк, Ю. Бригхем, В. Василенко, В. Гриньова, В. Ковалев, М. Мартиненко, Л. Ніколаєнко, А. Петрова, О. Раєвнева,

О. Тищенко, В. Хвостенко, О. Ястремська та ін. Проте, незважаючи на значні теоретичні доробки, процеси формування цілей і завдань фінансової стратегії і особливо їх зміни й адаптації до сучасних економічних умов потребують подальших досліджень.

Мета статті полягає в дослідженні політики формування цілей і завдань фінансової стратегії підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Процес управління в довгостроковому аспекті нерозривно пов'язаний з використанням поняття «стратегія». Стратегія – це спосіб досягнення підприємством своєї мети, яка визначає його поведінку в ринковому середовищі, а також взаємодію внутрішніх компонентів підприємства, які перебувають на різних стадіях свого життєвого циклу. Це надає можливість встановлювати орієнтири, правила, звужує варіанти вибору поведінки щодо вирішення суперечностей у рамках заданих обмежень, а також виконує роль засобу координації усіх ієрархічних рівнів підприємства і виступає, таким чином, як управлінський інструмент системи менеджменту [1, с. 169].

Розрізняють три типи стратегій: загальна, або корпоративна стратегія – така, що розробляється для підприємств загалом і охоплює всі види його діяльності; бізнес-стратегія, яка розробляється з метою досягнення найефективніших показників роботи в одній конкретній сфері діяльності і спирається на функціональні стратегії; функціональні стратегії – певні стратегії в області маркетингу, організації виробництва, фінансів, інвестицій, персоналу тощо, які конкретизують окремі деталі при розробленні загальної стратегії [2].

Реалізація загальної стратегії підприємства значною мірою залежить від фінансової стратегії, яка серед усіх функціональних стратегій, що розробляються на підприємстві, відіграє головну роль.

Фінансова стратегія як одна з функціональних стратегій визначає генеральний напрям фінансового розвитку та стосується найважливіших аспектів фінансової діяльності підприємства: формування та використання прибутку, рішень щодо структури капіталу та виплати дивідендів, вибору форм і способів інвестування, оптимізації податкових виплат.

Фінансова стратегія – це один із найважливіших видів функціональної стратегії підприємства, яка забезпечує усі основні напрями розвитку його фінансової діяльності та фінансових відносин шляхом формування довгострокових фінансових цілей, вибору найефективніших шляхів її досягнення, адекватного коригування напрямів формування і використання фінансових ресурсів за зміни умов зовнішнього середовища [3, с. 26-27].

Під поняттям «фінансова стратегія підприємства» нами запропоновано розуміти систему довгострокових фінансових цілей і завдань та механізму їх досягнення, спрямованих на фінансування розширеного відтворення, соціальних, та інших функцій підприємства, шляхом використання фінансових інновацій тощо [1, с. 171].

Процес розробки фінансової стратегії підприємства містить низку етапів, основними серед яких є: визначення загального періоду формування фінансової стратегії, дослідження факторів зовнішнього фінансового середовища, оцінка внутрішніх сильних та слабких сторін підприємства, комплексна оцінка стратегічної фінансової позиції, формування стратегічних цілей фінансової діяльності підприємства, розробка цільових стратегічних нормативів, прийняття основних стратегічних фінансових рішень, оцінка розробленої фінансової стратегії, забезпечення її реалізації та організація контролю за реалізацією.

Послідовність основних етапів процесу розробки фінансової стратегії підприємства може бути уточнена і деталізована з урахуванням особливостей фінансової діяльності підприємства і рівня стратегічного мислення його фінансових менеджерів.

Фінансову стратегію підприємства доцільно досліджувати як складний системний об'єкт, що володіє сукупністю певних властивостей. Такі властивості можуть визначати якість фінансової стратегії з різних позицій: або з погляду її формування, особливостей та умов реалізації, або з погляду ступеню досягнення кінцевого результату – фінансового розвитку підприємства [4, с. 94].

Для всіх підприємств фінансова стратегія неоднакова і залежить від розмірів підприємств, стадії їх розвитку, сфери діяльності, фінансового стану, обсягу та напрямку розміщення ресурсів.

Фінансова стратегія орієнтована насамперед на довгострокову перспективу або на рішення ключової пріоритетної задачі в кон-

кретному періоді часу. Це є модель використання можливостей підприємства, його дії на стратегічну перспективу для досягнення поставлених цілей, в основу формування яких покладено управління фінансовими ресурсами.

Головною метою фінансової стратегії підприємства є максимізація його ринкової вартості та підвищення ефективності діяльності. Вона досягається шляхом конкретизації цілей з урахуванням завдань та особливостей майбутнього фінансового розвитку підприємства. Система стратегічних фінансових цілей повинна забезпечувати формування достатнього обсягу власних фінансових ресурсів і високу рентабельність використання власного капіталу; оптимізацію структури активів й оборотного капіталу; встановлення прийняттого рівня фінансових ризиків у процесі здійснення виробничо-господарської діяльності підприємства у довгостроковій перспективі.

Систему стратегічних цілей фінансового розвитку підприємства варто формувати чітко й коротко, відображаючи кожну з цілей у конкретних показниках – цільових стратегічних нормативах. У ролі таких стратегічних нормативів з окремих аспектів фінансової діяльності підприємства можуть бути:

- середньорічний темп зростання власних фінансових ресурсів, які формуються з власних джерел;
- мінімальна вартість власного капіталу в загальному обсязі використаного капіталу підприємства;
- коефіцієнт рентабельності власного капіталу підприємства;
- співвідношення оборотних та необоротних активів підприємства;
- мінімальний обсяг грошових активів, що забезпечують поточну платоспроможність підприємства;
- мінімальний рівень самофінансування інвестицій;
- допустимий рівень фінансових ризиків у розрізі основних напрямів господарської діяльності підприємства [5, с. 171].

Найвідповідальнішим у формуванні фінансової стратегії підприємства є розроблення фінансової політики, яка є формою реалізації фінансової ідеології і фінансової стратегії підприємства в розрізі найважливіших аспектів фінансової діяльності на окремих етапах її реалізації. На відміну від фінансової стратегії загалом, фінансова політика формується лише за окремими напрямами фінансової діяльності підприємства, що потребують найефективнішого управління для досягнення головної стратегічної цілі такої діяльності.

Контроль за реалізацією фінансової стратегії здійснюється на основі стратегічного фінансового контролінгу та відображає хід реалізації основних стратегічних цільових нормативів фінансової діяльності підприємства. Контроль

за реалізацією фінансової стратегії забезпечує перевірку надходження доходів, економне та раціональне їх використання, оскільки добре налагоджений фінансовий контроль допомагає виявляти внутрішні резерви, підвищувати рентабельність діяльності, збільшуючи грошові накопичення.

Управління фінансовою стратегією неможливе без формування її цілей, завдань і методів, які використовуються для їх досягнення.

Формування стратегічних цілей фінансового розвитку діяльності вимагає попередньої їх класифікації за певними ознаками (рис. 1).

З позицій фінансового менеджменту стратегічні цілі класифікуються за такими основними ознаками:

1. За видами очікуваного ефекту стратегічні цілі фінансової діяльності підприємства поділяються на економічні й позаекономічні.

2. За пріоритетним значенням стратегічні цілі фінансового розвитку поділяються на:

- основні стратегічні цілі фінансової діяльності. До цієї групи входять найбільш важливі стратегічні цілі, безпосередньо спрямовані на реалізацію головної цілі фінансової діяльності у розрізі основних її аспектів;
- допоміжні стратегічні цілі фінансової діяльності. До складу цієї групи входять всі інші економічні й позаекономічні цілі фінансової діяльності підприємства.

3. За домінуючими напрямками фінансового розвитку виділяють такі стратегічні цілі: стратегія забезпечення фінансової безпеки підприємства, стратегія підвищення якості фінансової діяльності підприємства.

4. За об'єктами стратегічного керування. Відповідно до концепції стратегічного менеджменту за цією ознакою цілі поділяються в такий спосіб:

- загально корпоративні фінансові цілі. У загальній системі стратегічних цілей фінансової діяльності вони відіграють визначальну роль і займають, як правило, основне місце;
- фінансові цілі окремих функціональних напрямів господарської діяльності, фінансові цілі цієї групи пов'язані з формуванням, розвитком і забезпеченням ефективної діяльності конкретних стратегічних напрямів господарської діяльності.

5. За характером впливу на очікуваний результат виділяють наступні цілі фінансової стратегії:

- прямі стратегічні цілі. Вони прямо пов'язані з кінцевими результатами фінансової діяльності;
- підтримуючі стратегічні цілі. Ця група стратегічних цілей спрямована на забезпечення реалізації прямих стратегічних цілей у процесі фінансової діяльності.

6. За періодом реалізації виділяють такі види фінансових цілей:

- довгострокові стратегічні цілі слугують орієнтиром фінансового розвитку підприємства протягом всього стратегічного періоду;
- короткострокові стратегічні цілі мають для підприємства стратегічний характер в рамках короткострокових етапів стратегічного періоду. Ці цілі носять, як правило, підтримуючий характер стосовно основних довгострокових стратегічних цілей і характеризують строки завершення одного з етапів реалізації основних цілей.

Таким чином, вибір фінансових цілей має здійснюватися так, щоб якомога більшою мірою сприяти посиленню позитивних тенденцій і мінімізації негативних наслідків.

Фінансова стратегія як складова частина загальної стратегії розвитку підприємства повинна бути узгоджена з цілями та напрямами останньої.

Основне її призначення – побудова ефективної системи управління фінансами, спрямованої на вирішення питань бюджетної, кредитної,

Рис. 1. Класифікація стратегічних цілей підприємства

Авторська розробка

інвестиційної політики, управління фінансовими потоками, доходами, витратами, оцінки результатів діяльності і вартості бізнесу.

Висновки. Фінансова стратегія повинна містити заходи зі стабілізації фінансового стану підприємства та його платоспроможності в умовах несприятливих змін середовища функціонування. Скоригована з урахуванням несприятливих факторів фінансова стратегія підприємства повинна забезпечувати високі темпи його операційної діяльності при одночасній нейтралізації загрози його банкрутства в майбутньому. Основою фінансової стратегії є пошук, раціональне використання й управління структурою фінансових ресурсів підприємства з метою підвищення його платоспроможності та фінансової стійкості.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Нагайчук В.В. Сутність фінансової стратегії як економічної категорії / В.В. Нагайчук // Науковий вісник Херсонського державного університету : Збірник наукових праць. Серія : Економічні науки. – Херсон, 2014. – Вип. 8. Частина 3. – С. 168-171.
2. Мескон М. Основы менеджмента / М. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоури : пер. с англ. – М. : Дело Лтд, 1992. – 585 с.
3. Бланк И.А. Финансовая стратегия предприятия. – К. : Эльга, Ника-Центр, 2004.
4. Хвостенко В.С. Теоретико-методичне забезпечення формування стратегій фінансового розвитку підприємств / В.С. Хвостенко // Современный научный вестник : научно-теоретический и практический журнал. Сер. : экономические науки. – 2011. – № 9(105). – С. 93-102.
5. Бланк И.А. Финансовый менеджмент / И.А. Бланк. – К. : Ника-центр, 2008. – 528 с.